

**DARON ACEMOGLU
JAMES A. ROBINSON**

DE CE EȘUEAZĂ NAȚIUNILE
Originile puterii,
ale prosperității și ale sărăciei

POLIS

Traducere din limba engleză de
ANCA SIMITOPOL

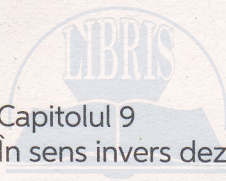

LITERA®

Cuprins

PREFAȚĂ.....	9
Capitolul 1	
Atât de aproape și, totuși, atât de departe	15
Capitolul 2	
Teorii care nu funcționează	53
Capitolul 3	
Generarea prosperității și a sărăciei.....	78
Capitolul 4	
Diferențe mici și perioade critice: importanța istoriei.....	105
Capitolul 5	
„Eu am văzut viitorul și funcționează“: creșterea în cadrul instituțiilor extractive.....	132
Capitolul 6	
Pe drumuri diferite	160
Capitolul 7	
Punctul de cotitură.....	190
Capitolul 8	
Nu pe teritoriul nostru: bariere în calea dezvoltării.....	221

Capitolul 9	
În sens invers dezvoltării	252
Capitolul 10	
Răspândirea prosperității	280
Capitolul 11	
Cercul virtuos	307
Capitolul 12	
Cercul vicios.....	338
Capitolul 13	
De ce eșuează națiunile astăzi	370
Capitolul 14	
Spargerea tiparelor	405
Capitolul 15	
Înțelegerea prosperității și a sărăciei.....	428
Mulțumiri.....	465
Eseu bibliografic și surse	468
Surse pentru hărți.....	486
Bibliografie	489
Indice.....	512

Capitolul 1

ATÂT DE APROAPE ȘI, TOTUȘI, ATÂT DE DEPARTE

Economia fluviului Rio Grande

Orașul Nogales este împărțit în două de un gard. Dacă stai lângă gard și privești înspre nord, vezi Nogales, Arizona, situat în districtul Santa Cruz. Venitul unei gospodării medii de acolo este în jur de 30 000 de dolari pe an. Cei mai mulți adolescenți merg la școală, iar majoritatea adulților au absolvit liceul. În ciuda tuturor argumentelor referitoare la cât de deficient este sistemul de sănătate al SUA, populația este relativ sănătoasă, cu o speranță de viață ridicată, conform standardelor globale. Mulți dintre locuitori au peste 65 de ani și au acces la sistemul Medicare. Este doar unul dintre multele servicii oferite de guvern, pe care cei mai mulți le iau drept sigure, precum electricitatea, telefonica, un sistem de canalizare, sănătatea publică, o rețea de drumuri care fac legătura cu alte orașe din zonă și cu restul Statelor Unite și, nu în ultimul rând, legea și ordinea. Oamenii din Nogales, Arizona, își pot vedea de treburile lor zilnice fără să se teamă pentru viața sau pentru siguranța lor și fără să le fie mereu frică de furturi, exproprieri sau de alte lucruri care le-ar putea pune în pericol investițiile în afaceri și în case. La fel de important, locuitorii din Nogales, Arizona, iau drept sigur faptul că, în ciuda ineficienței și a corupției ocazionale, guvernul îi reprezintă. Pot vota ca să își înlocuiască primarul, membrii Congresului și senatorii; votează la alegerile prezidențiale care decid cine le va conduce țara. Democrația le este a doua natură.

Viața la sud de gard, la câțiva metri distanță, este destul de diferită. Deși locuitorii din Nogales, Sonora, trăiesc într-o parte relativ prosperă a Mexicului, venitul unei gospodării medii este aproximativ o treime din cel al unei gospodării medii din Nogales, Arizona. Cei mai mulți adulți din Nogales, Sonora, nu au o diplomă de liceu și mulți adolescenți nu merg la școală. Mamele trebuie să își facă griji în privința gradului ridicat al mortalității infantile. Condițiile proaste oferite de sistemul de sănătate publică înseamnă că nu este deloc surprinzător faptul că locuitorii din Nogales, Sonora, nu trăiesc la fel de mult ca vecinii lor din nord. De asemenea, nu au acces la multe servicii publice. Drumurile sunt proaste la sud de gard. Legea și ordinea se află într-o stare și mai proastă. Rata criminalității este ridicată, iar deschiderea unei afaceri reprezintă o activitate riscantă. Nu doar că riști să fii jefuit, dar însuși faptul de a obține toate autorizațiile și de a da mită nu este deloc un demers ușor. Locuitorii din Nogales, Sonora, suportă corupția și stupiditatea politicianilor în fiecare zi.

Spre deosebire de vecinii lor din nord, pentru ei democrația este o experiență foarte recentă. Până la reformele politice din 2000, Nogales, Sonora, ca și restul Mexicului, se afla sub controlul corupt al Partidului Revoluționar Instituțional, sau Partido Revolucionario Institucional (PRI).

Cum este posibil ca două jumătăți ale practic aceluiași oraș să fie atât de diferite? Nu există diferențe în ceea ce privește geografia, clima sau tipurile de boli răspândite în zonă, fiindcă nimic nu restricționează trecerea microbilor din Statele Unite în Mexic și invers. Desigur, starea de sănătate este foarte diferită, dar acest lucru nu are nimic de-a face cu un mediu propice pentru boli, ci cu faptul că oamenii de la sud de gard au condiții de igienă inferioare și nu beneficiază de un sistem de sănătate decent.

Dar poate că locuitorii sunt foarte diferiți. Să fie oare faptul că rezidenții din Nogales, Arizona, sunt urmașii emigranților europeni, pe când cei din sud sunt descendenții aztecilor? Nu este deloc așa. Originile oamenilor care locuiesc de ambele părți ale gardului sunt destul de similare. După ce Mexicul a devenit independent de Spania, în 1821, zona din jurul „Los dos Nogales” a făcut parte din statul mexican Vieja California și așa a rămas chiar și în urma Războiului mexicano-american din 1846–1848. Într-adevăr, abia în urma Achiziției Gadsden, din 1853, granița SUA s-a extins în acea zonă. Locotenentul N. Michler a fost cel care a observat, în timp ce inspecta granița, existența „miciei și frumoasei văi din Los Nogales”.

Aici, de fiecare parte a graniței, s-au ridicat cele două orașe. Locuitorii din Nogales, Arizona, și din Nogales, Sonora, au strămoși comuni, savurează aceeași mâncare și aceeași muzică și, ne-am aventura să spunem, au aceeași „cultură“.

Desigur, există o explicație foarte simplă și evidentă pentru diferențele dintre cele două jumătăți ale Nogalesului, pe care, probabil, că ați ghicit-o deja: însăși granița care desparte cele două jumătăți. Nogales, Arizona, se află în Statele Unite. Locuitorii săi au acces la instituțiile economice ale Statelor Unite, care le dau posibilitatea să își aleagă liber ocupațiile, să beneficieze de școlarizare și să dobândească anumite competențe, și îi încurajează pe angajatori să investească în cea mai bună tehnologie, rezultatul fiind salarii mai mari pentru ei. Au, de asemenea, acces la instituții politice care le permit să participe la procesul democratic, să își aleagă reprezentanții și să îi înlocuiască dacă aceștia din urmă nu se poartă cum trebuie. În consecință, politicienii oferă serviciile de bază (de la sănătate publică, până la drumuri și la lege și ordine) pe care cetățenii le cer. Cei din Nogales, Sonora, nu sunt la fel de norocoși. Ei trăiesc într-o lume diferită, modelată de instituții diferite. Aceste instituții diferite creează stimulente cu totul diferite pentru locuitorii celor două orașe Nogales, ca și pentru antreprenorii și oamenii de afaceri dornici să investească acolo. Aceste stimulente, generate de către instituțiile diferite ale celor două orașe Nogales și ale țărilor în care se află acestea, reprezintă motivul principal al diferențelor în ceea ce privește prosperitatea economică de o parte și de cealaltă a gardului.

De ce instituțiile Statelor Unite duc la succes economic cu mult mai remarcabil decât cele din Mexic sau, la drept vorbind, decât cele din restul Americii Latine? Răspunsul la această întrebare se află în modul în care aceste societăți diferite s-au format, în perioada colonială timpurie. Atunci s-a produs o separare instituțională care are efecte până în ziua de azi. Pentru a înțelege această separare trebuie să începem de la fondarea coloniilor din America de Nord și din America Latină.

Întemeierea orașului Buenos Aires

La începutul anului 1516, navigatorul spaniol Juan Díaz de Solís a ajuns cu vasul într-un estuar larg, de pe coasta estică a Americii de Sud. Înaintând cu greu spre țărâm, de Solís a revendicat teritoriul în numele Spaniei, numind fluviul Rio de la Plata, „fluviul de argint“, deoarece localnicii aveau argint. Băștinașii de pe fiecare parte a estuarului – Charrúas, unde este acum Uruguayul, și Querandí, din șesurile care aveau să fie cunoscute sub denumirea de pampas în Argentina modernă – i-au privit pe nou-veniți cu ostilitate. Acești băștinași erau vânători și culegători, erau organizați în grupuri mici, fără a avea autorități politice puternic centralizate. Într-adevăr, un asemenea grup din rândurile populației Charrúas l-a omorât pe de Solís în bătaie, în timp ce explora noile domenii pe care încercase să le ocupe pentru Spania.

În 1534, spaniolii, încă optimiști, au trimis o primă delegație de coloniști, sub conducerea lui Pedro de Mendoza. Aceștia au ridicat, în același an, un oraș pe locul unde se află Buenos Aires. Ar fi trebuit să fie un loc ideal pentru europeni. Buenos Aires, care înseamnă literal „aere bune“, avea o climă temperată, ospitalieră. Cu toate acestea, prima ședere a spaniolilor acolo a fost de scurtă durată. Ei nu căutau „aere bune“, ci resurse pe care să le extragă și forță de muncă pe care să o folosească. Populațiile Charrúas și Querandí nu au fost, în nici un caz, amabile. Au refuzat să ofere mâncare spaniolilor și au refuzat să muncească atunci când au fost prinși. Au atacat noua colonie cu arcuri și săgeți. Spaniolii au flămânzit, întrucât nu anticipaseră că aveau să fie nevoiți să își găsească singuri de mâncare. Buenos Aires nu era ceea ce visaseră ei. Băștinașii nu puteau fi forțați să muncească. Zona nu avea nici argint, nici aur pe care să le exploateze, iar argintul pe care îl găsisese de Solís fusese adus, de fapt, tocmai din statul Inca din Anzi, aflat departe în vest.

În încercarea lor de a supraviețui, spaniolii au început să trimită expediții pentru a găsi un loc nou, care să ofere bogății mai multe și populații care să fie mai ușor de luat în stăpânire. În 1537, una dintre aceste expediții, sub conducerea lui Juan de Ayolas, a avansat pe fluviul Paraná, căutând o cale de acces către incași. Pe drum, a intrat în contact cu Guaraní, o populație sedentară, cu o economie agrară bazată pe cultivarea porumbului și a maniocului. De Ayolas și-a dat imediat seama că Guaraní erau

cu totul altceva decât Charrúas și Querandí. În urma unui scurt conflict, spaniolii au înfrânt rezistența populației Guaraní și au întemeiat un oraș, Nuestra Señora de Santa María de la Asunción, care a devenit capitala Paraguayului de astăzi. Conchistadorii s-au căsătorit cu prințesele Guaraní și au întemeiat repede noua aristocrație. Au adaptat sistemele existente ale populației Guaraní, privitoare la munca forțată și la tribut, plasându-se ei înșiși la conducere. Acesta era tipul de colonie pe care voiau să o întemeieze și, în patru ani, Buenos Aires a fost abandonat deoarece toți spaniolii care se așezaseră acolo s-au mutat în noul oraș.

Buenos Aires, „Parisul Americii de Sud“, un oraș cu bulevarde largi în stil european, susținut de marea bogăție agricolă a pampasului, nu a fost reîntemeiat decât în 1580. Abandonarea orașului Buenos Aires și cucerirea populației Guaraní ilustrează logica colonizării europene a Americii. Primii coloniști spanioli și, așa cum vom vedea, cei englezi nu erau interesați să lucreze ei înșiși pământul; voiau ca alții să facă asta pentru ei și voiau bogății, aur și argint, pe care să le jefuiască.

Din Cajamarca...

Expedițiile lui de Solís, de Mendoza și de Ayolas au venit pe urmele unora mai faimoase, care arătaseră interes pentru una dintre insulele arhipelagului Bahamas, zărită de Cristofor Columb, pe 12 octombrie 1492. Expansiunea și colonizarea spaniolă a Americii a început, în mod serios, odată cu invadarea Mexicului de către Hernán Cortés, în 1519, cu expediția lui Francisco Pizarro în Perú, un deceniu și jumătate mai târziu, și cu expediția lui Pedro de Mendoza pe Río de la Plata, la doar doi ani după aceea. În secolul următor, Spania a cucerit și a colonizat cea mai mare parte din centrul, vestul și sudul Americii de Sud, în timp ce Portugalia își revendica drepturile asupra Braziliei aflate la est.

Strategia de colonizare spaniolă a fost cât se poate de eficientă. Perfecționată inițial de Cortés în Mexic, aceasta a avut la bază concluzia că cel mai bun mod de învingere a opoziției era prinderea căpeteniei băștinașilor. Această strategie a permis spaniolilor să revendice bogăția acumulată a căpeteniei și să constrângă popoarele indigene să le plătească tribut și să le furnizeze hrană. Următorul pas a fost acela de a se erija în noua

ilită a societății indigene și de a prelua controlul asupra metodelor existente de impozitare, de plată a tributului și, în special, de muncă forțată.

Când Cortés și oamenii lui au ajuns în marea capitală aztecă, orașul Tenochtitlan, pe 8 noiembrie 1519, aceștia au fost întâmpinați de către Montezuma, împăratul aztec, care decisese, în ciuda numeroaselor intervenții ale consilierilor săi, să îi întâmpine pe spanioli pașnic. Ceea ce a urmat este descris în relatările compilate după 1545, de către călugărul franciscan Bernardino de Sahagún, în faimosul său *Codice Florentin*.

[De] îndată ei [spaniolii] l-au luat prizonier pe Montezuma... apoi toate armele de foc au tras... Frica domnea. Era ca și cum toată lumea înțepenise de frică. Chiar înainte de a se fi întunecat, era teroare, era uimire, era neliniște, poporul era năucit.

Și, când s-a crăpat de ziuă, imediat după aceea au fost scoase toate lucrurile pe care ei [spanii]—Au luat tot, tot ce vedeau și li se părea bun.

După care s-au dus la depozitul personal al lui Montezuma... la locul numit Totocalco... au scos proprietatea lui [a lui Montezuma] personală... numai lucruri de preț: colierele cu pandantive, brățările de brațe cu ciucuri din pene de pasăre quetzal, brățările de brațe din aur, brățările subțiri, brățările din aur cu scoici... și diadema din turcoaze, simbolul conducătorului. Ei au luat tot.

Cucerirea militară a aztecilor s-a încheiat până în 1521. Cortés, în calitate sa de guvernator al provinciei Noua Spanie, a început apoi să împartă cea mai prețioasă resursă, populația indigenă, prin intermediul instituției numite *encomienda*. *Encomienda* apăruse pentru prima dată în Spania secolului al XV-lea, ca parte din recucerirea sudului țării de sub dominația maurilor, arabi care se stabiliseră aici în și după secolul al VIII-lea. În Lumea Nouă, aceasta a luat o formă mult mai pernicioasă: era un drept de exploatare a populațiilor indigene oferit unui spaniol, cunoscut ca *encomendero*. Populațiile indigene erau obligate să îi ofere acestui *encomendero* tribut și ore de muncă, iar *encomendero* era însărcinat să le ofere, în schimb, convertirea la creștinism.

Se păstrează o relatare timpurie elocventă a activităților instituției *encomienda*, făcută de Bartolomeu de las Casas, un călugăr dominican care a formulat prima și una dintre cele mai devastatoare critici la adresa sistemului colonial spaniol. De las Casas a ajuns pe insula spaniolă Hispaniola în 1502, cu o flotă de corăbii condusă de către noul guvernator, Nicolás de Ovando. El se declara din ce în ce mai decepționat și mai tulburat de

tratamentul nemilos și exploatator aplicat popoarelor indigene, la care era martor în fiecare zi. În 1513, a participat, în calitate de preot, la misiunea spaniolă de cucerire a Cubei, acordându-i-se chiar o *encomienda* pentru serviciul lui. Dar a renunțat la acest drept de exploatare și a început o campanie îndelungată de reformare a instituțiilor coloniale spaniole. Eforturile sale au culminat cu volumul *Scurtă relatare despre distrugerea Induilor*, carte scrisă în 1542, un atac nimicitor la adresa barbariei conducerii spaniole. El spune următoarele despre *encomienda*, vorbind despre Nicaragua:

Fiecare dintre coloniști și-a luat în primire reședința din orașul unde era repartizat (sau care îi era oferit prin *encomienda*, potrivit procedeuului legal), a pus locuitorii să muncească pentru el, le-a furat alimentele și așa insuficiente și a luat în stăpânire pământurile deținute și lucrute de băștinași și pe care ei își cultivau, în mod tradițional, produsele agricole. Colonistul trata întreaga populație băștinașă – demnitari, bătrâni, femei și copii – ca pe membri ai gospodăriei sale și, ca atare, îi puna să tredească zi și noapte pentru propriile interese, fără să le acorde vreun timp de odihnă.

De las Casas expune întreaga strategie spaniolă în acțiune pentru cucerirea Noii Granade, Columbia modernă:

Pentru a-și atinge scopul pe termen lung, acela de a acapara tot aurul disponibil, spaniolii au folosit strategia lor obișnuită de a-și împărți (sau de a supune instituției *encomienda*, după cum spun ei) orașele și locuitorii acestora... și, apoi, ca întotdeauna, de a-i trata drept sclavi obișnuiți. Bărbatul care era comandantul suprem al expediției a pus mâna pe Regele întregului teritoriu și l-a ținut prizonier timp de șase sau șapte luni, cerându-i în mod cât se poate de ilicit tot mai mult aur și smaralde. Acest Rege, Bogotá, a fost atât de înspăimântat încât, din disperarea de a se elibera din ghearele călailor săi, și-a dat consimțământul să umple o casă întreagă cu aur și să îl predea; în acest scop, și-a trimis poporul să caute aur, și acesta a adus puțin câte puțin, împreună cu multe pietre prețioase. Dar casa tot nu s-a umplut și, în cele din urmă, spaniolii au declarat că aveau să îl omoare pentru încălcarea promisiunii. Comandantul a sugerat să îi fie prezentat cazul lui, ca reprezentant al legii, și, când i-a fost prezentat, fiind înaintate acuzațiile oficiale împotriva Regelui, acesta l-a condamnat pe Rege să fie torturat dacă persista în nerespectarea înțelegerii. L-au torturat prin tehnica strappado, i-au pus grăsimi încinsă pe burtă, i-au pironit ambele picioare de stâlpi, cu inele metalice, și gâtul cu un alt inel și apoi, în timp ce doi bărbați îi țineau

Capitolul 3

GENERAREA PROSPERITĂȚII ȘI A SĂRĂCIEI

Economia Paralelei 38

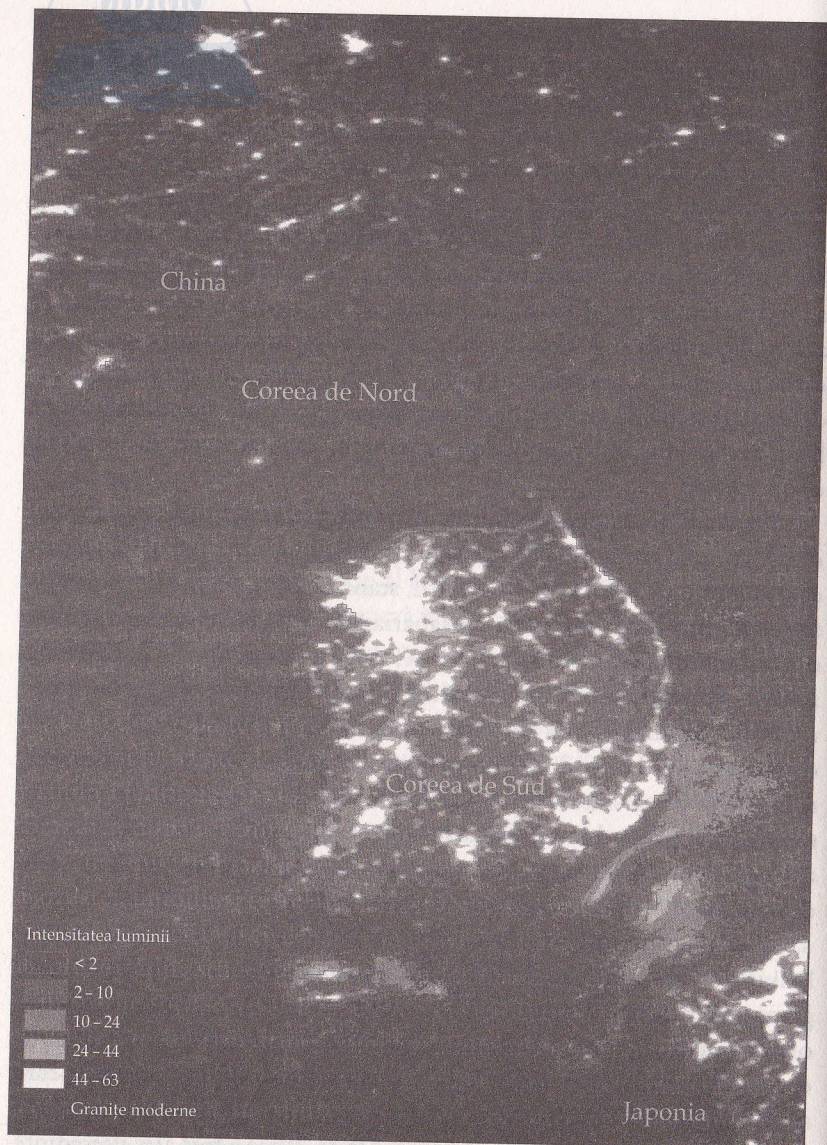
În vara anului 1945, când cel de-al Doilea Război Mondial se apropia de sfârșit, dominația colonială japoneză în Coreea a început să se prăbușească. Într-o lună de la capitularea necondiționată a Japoniei, pe 15 august, Coreea a fost divizată în două sfere de influență, în dreptul paralelei 38. Sudul a intrat în sfera de influență a Statelor Unite, iar nordul în sfera de influență a Rusiei. Pacea fragilă din timpul Războiului Rece a fost spulberată în iunie 1950, când armata Coreei de Nord a invadat Coreea de Sud. Deși, inițial, nord-coreenii au făcut incursiuni de amploare și au cucerit capitala Seul, până în toamnă, au bătut în retragere. Tot atunci, Hwang Pyong-Won și fratele său au fost despărțiți. Hwang Pyong-Won a reușit să se ascundă și să evite recrutarea în armata nord-coreeană. A rămas în sud și a lucrat ca farmacist. Fratele lui, care era medic și îngrijea la Seul soldați răniți din armata sud-coreeană, a fost dus în nord în timpul retragerii armatei nord-coreene. Despărțiți în 1950, cei doi frați s-au reîntâlnit în 2000, la Seul, pentru prima dată în cincizeci de ani, după ce cele două guverne au căzut de acord să inițieze un program limitat de reunire a familiilor.

Fratele lui Hwang Pyong-Won a ajuns să lucreze ca medic pentru forțele aeriene, o slujbă bună într-o dictatură militară. Dar chiar și cei privilegiați nu trăiesc foarte bine în Coreea de Nord. Când cei doi s-au întâlnit, Hwang Pyong-Won a întrebat cum e viața la nord de paralela 38.

El avea mașină, dar fratele lui nu avea. „Ai telefon?“, l-a întrebat pe fratele său. „Nu“, a răspuns acesta. „Fiica mea, care lucrează la Ministerul de Externe, are telefon, dar, dacă nu știi codul, nu poți să suni.“ Hwang Pyong-Won și-a amintit că toți cei veniți din nord la reuniune cereau bani, așa că i-a dat și el fratelui său. Însă fratele lui i-a spus: „Dacă mă întorc cu bani, guvernul îmi va zice «Dă-ne banii nouă», așa că păstrează-i“. Hwang Pyong-Won a observat că haina fratelui era ponosită: „Scoate-ți haina și las-o aici, și poart-o pe asta la întoarcere“, a sugerat el. „Nu pot face asta“, a răspuns fratele lui. „Haina e împrumutată de la guvern pentru vizita de acum.“ Hwang Pyong-Won își amintea că, la despărțire, fratele său nu era deloc în largul lui, era agitat, ca și cum cineva i-ar fi ascultat. Era mai sărac decât și-ar fi închipuit Hwang Pyong-Won. Fratele lui spunea că trăiește bine, dar lui Hwang Pyong-Won i s-a părut că arăta groaznic și că era slab ca un schelet.

Oamenii din Coreea de Sud au un standard de viață asemănător celor din Portugalia sau Spania. În nord, în așa-zisa Republică Populară Democrată Coreeană, sau Coreea de Nord, standardul de viață este asemănător celui dintr-o țară africană subsahariană, fiind plasat cam la o zecime din standardul mediu de viață din Coreea de Sud. Starea de sănătate a nord-coreenilor este și mai proastă; speranța medie de viață a nord-coreeanului de rând este cu zece ani mai mică decât a rudelor sale de la sud de paralela 38. Harta 7 ilustrează în mod dramatic decalajul economic dintre cele două state. Aceasta reprezintă grafic, folosind imagini din satelit, date privind intensitatea luminii noaptea. Coreea de Nord este aproape în beznă din cauza lipsei electricității; Coreea de Sud strălucește de lumină.

Aceste diferențe frapante nu sunt străvechi. Ele n-au existat, de fapt, înainte de sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Dar, după 1945, guvernele diferite din nord și din sud au adoptat moduri diferite de organizare a economiei. Coreea de Sud a fost condusă de către un anti-comunist convins, educat la Harvard și la Princeton, Syngman Rhee, care a creat și primele instituții politice și economice, bucurându-se de un sprijin semnificativ din partea Statelor Unite. Rhee a fost ales președinte în 1948. Modelată în focul Războiului din Coreea și împotriva pericolului comunist care amenința să se extindă la sud de paralela 38, Coreea de Sud nu a avut prea multe în comun cu democrația. Atât Rhee, cât și succesorul

Harta 7: Lumini în Coreea de Sud
și întuneric în Coreea de Nord

său la fel de faimos, generalul Park Chung-Hee, au rămas în istorie ca președinți autoritari. Însă ambii au promovat o economie de piață, unde proprietatea privată era recunoscută, iar, după 1961, Park a susținut efectiv creșterea economică rapidă printr-o politică de intervenționism statal, direcționând creditele și subvențiile către companii de succes.

La nord de paralela 38, situația era diferită. Kim Il-Sung, liderul partizanilor comuniști anti-japonezi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, și-a instaurat dictatura în 1947 și, cu ajutorul Uniunii Sovietice, a introdus o formă rigidă de economie planificată centralizat, ca parte a așa-zisului sistem Juche. Proprietatea privată și economia de piață au fost desființate prin lege. Nu doar în economie au fost restricționate libertățile, ci în toate sferele vieții nord-coreenilor – cu excepția celor care făceau parte din mica elită conducătoare din jurul lui Kim Il-Sung și, mai târziu, din jurul fiului și al succesorului său, Kim Jong-Il.

Nu ar trebui să ne surprindă că soarta economică a Coreei de Nord a fost cu totul diferită de cea a Coreei de Sud. Economia centralizată a lui Kim Il-Sung și sistemul Juche s-au dovedit, în scurt timp, a fi dezastruoase. Nu avem acces la statistici detaliate din Coreea de Nord, care, eufemistic spus, este un stat opac și al secretomaniei. Avem, totuși, dovezi care confirmă ceea ce cunoaștem, și aceasta doar observând perioadele recurente de foamete: Coreea de Nord a înregistrat nu doar un eșec al producției industriale, ci a experimentat și colapsul productivității agrare. Lipsa proprietății private a însemnat că puțini oameni au fost stimulați să investească sau să depună eforturi să crească ori măcar să mențină productivitatea. Regimul represiv și sufocant a fost ostil inovației și adoptării de noi tehnologii. Dar Kim Il-Sung, Kim Jong-Il și apropiații lor nici nu au intenționat să reformeze sistemul sau să introducă proprietatea privată, piața liberă, contractele private sau să transforme instituțiile economice și politice. Coreea de Nord continuă să stagneze din punct de vedere economic.

Între timp, în sud, instituțiile economice au încurajat investițiile și comerțul. Politicienii sud-coreeni au investit în educație și s-au atins rate ridicate de alfabetizare și de școlarizare. Companiile sud-coreene, la rândul lor, au știut să profite de populația relativ educată, de politicile care încurajau investițiile și industrializarea, exporturile și transferul de tehnologie. Coreea de Sud a devenit rapid unul dintre „miracolele economice